

Berhida középkori plébániatemploma

2009 május 31. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Berhida (Peremartonnal együtt) közel hatezres nagyközség Veszprémt?l húsz kilométerre, a Sárvíz felé kanyargó Séd partján. A helység neve is a folyócskával függ össze: az 1363-ban oklevélben felbukkanó „Berenhyda” a régi magyar Berény személynévhez köti a falu hídját. A település ekkor a veszprémi püspökség birtoka, plébániatemploma van, amelyet – kés?bbi adat szerint – Szent Péter apostol tiszteletére szenteltek.

Az észak–déli irányú országútra mer?legesen álló gótikus templom hazánk egyik legérdekesebb m?emléke. A nyugati oldalához kapcsolódó er?dszer?, háromemeletes torony nyeregtetején nem is egy, de két faragott k?kereszt látható, és egy harmadik kereszt is díszíti a templom cseréptetejének szentély fel?li ormát. A tornyon át nyílik a csúcsíves bejárat a teremszer? bels?be. Az egyetlen, boltozott hajó egyforma széles a szentéllyel, a kett?t gótikus diadalív választja el egymástól. A bordás k?boltozatú szentély szabálytalan sokszög három oldalával zárul. Kelet felé kis, félkörív? ablaka van, a déli oldalon kétosztású, mérm?ves gótikus ablak nyílik – itt csatlakozik a szentélyhez a középkori sekrestye is –; s ugyancsak a gótika korából származik az északi falon lév? szentségtartó fülke.

A hajó nyugati végén két nyolcszög-keresztmetszet? k?pilléren nyugszik az urasági karzat. Innen léphetünk be a torony els? emeleti szintjére, ahonnan föltekintve jól megfigyelhetjük a sisak belsejét. A másutt megszokott, fából ácsolt szerkezet helyett itt k?b?l boltozott gúla tartja a cserépfedelet. Hasonló meglepetés ér bennünket a templomhajó fölötti padlástérbe fölkapaszkodva is: az egész fedélszékben egyetlen darab fa sincs! A középkori boltozó mester a tet?zetet mészhabarcsba rakott k?b?l készítette el, a nehéz héjazatot hordozó „ácsszerkezet” összes eleme, a szelemenek és „szarufák” mind-mind k?b?l vannak. A harántfalakon lév? átjárónyílások barlangszer?vé teszik a padlást. Ehhez hasonló építészeti megoldást nemhogy Magyarországon, de még a környez? országok középkori emlékeinél sem ismerünk.

A berhidai templom – amint azt az 1962–63-ban elvégzett régészeti kutatás tisztázta – az 1380-as évek végére készült el. A hajó kétszakaszos keresztboltozatának egyik zárókövén holdas-csillagos, faragott címer látható, amely a Hont-Pázmány nemzetségé. A Szent István királysága idején hazánkba települt família bényi ágának jeles tagja volt az a Demeter, aki 1387-t?l ’91-ig töltötte be a veszprémi püspök tisztét. Minden bizonnyal ? renováltatta és boltoztatta be a már korábban meglév? plébániatemplomot.

Berhida az 1400-as években mez?városi rangra emelkedett, országos vásár tartására kapott engedélyt, bár a veszprémi püspökség birtoka maradt egészen a török támadás idejéig, amikor is (1540-ben) Szentistván, ?si és Peremarton falvakkal együtt Palota várura, Podmaniczky János vette meg 1000 forintért. Az oszmánok többször elfoglalták Berhidát, az elhagyott templomot profán célra használták. Kés?bb a reformátusok szerezték meg, az 1720 és ’50 közötti évtizedekben perelte vissza t?lük jogos tulajdonát a katolikus egyház. Egy 1759. évi jegyz?könyv szerint két k?oltárát, „mivel a Calvinistáknak azokra szükségök nem volt, kurutz világ után lerontották, és követi tégla helyett a templom fölgyére alkalmazták”.

A Szent Kereszt tiszteletére újraszentelt templomot a XVIII. században, majd 1895-ben renoválták. 1964-ben került sor m?emléki helyreállítására. Az 1985. augusztusi földrengés, amely Berhida házainak 92 százalékát tönkretette, a templomot meg sem repesztette.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló